

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11
The 11th STOU National Research Conference

ปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 กับผู้ชุมนุมสาธารณะ

The Problem on Enforcing Article 116 of Criminal Code Against Public Demonstrators

รัชดาภรณ์ มังกราช (Ratchadaporn Mangkarach)¹ วรณวิภา เมืองถ้ำ (Wanwipa Muangtham)²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 กับผู้ชุมนุมสาธารณะ ในส่วนของการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 กับผู้ชุมนุมสาธารณะ เพื่อหามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมในการนำมาปรับปรุงพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยทางเอกสาร เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัย และนำมาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ ของการวิจัย ผลการศึกษาพบว่ามีการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 อย่างไม่ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และมีปัญหาคือมีการตีความไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของ มาตรา 116 บรรคแรก, มีการตีความคำว่า "เพื่อการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจ หรือใช้กำลังประทุษร้าย มาตรา 116 (1), มีการตีความคำว่า "เพื่อให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร ตามมาตรา 116 (2), มีการตีความคำว่า "เพื่อให้ประชาชน ล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดินตามมาตรา 116 (3), มีการนำ มาตรา 116 มาใช้เพื่อหวังผลทางการเมือง และพบปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอาญาไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) และควรมีการแก้ไข อาทิเช่น ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการความรับผิดชอบทางอาญาในพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 โดยให้การกระทำความผิดต่อการชุมนุมสาธารณะที่มีการแจ้งตามพระราชบัญญัติดังกล่าวอย่างถูกต้องมีมาตรการบังคับแยกออกจากการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญาอย่างสิ้นเชิง ให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 โดยให้มีการเพิ่มบทกำหนดโทษเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะที่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะ เพื่อให้การชุมนุมสาธารณะจะไม่ถูกภาครัฐกลั่นแกล้งดำเนินคดีในข้อหาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรได้โดยง่าย ควรให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 โดยเพิ่มวรรคที่สองว่า "การชุมนุมสาธารณะที่มีการขออนุญาตตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 ไม่ถือว่าเป็นความผิดตามมาตรา 116" และให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 เพิ่มระดับมาตรการในการสลายการชุมนุมจากเบาไปหาหนักให้ชัดเจน

คำสำคัญ การชุมนุมสาธารณะ เสรีภาพ เจตนารมณ์ของกฎหมาย

¹ นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม คณะนิติศาสตร์บัณฑิต

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail : koy_2612@hotmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช e-mail : pinky_attorney@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

Abstract

This independent study examined the challenges of enforcing the Article 116 of the Criminal Code against public protesters. Specifically, the steps used in the enforcement of the Criminal Code, Article 116 against public demonstrators were investigated to find out appropriate legal measures that could be adopted to improve the Public Assembly Act B.E. 2558. The researcher collected data from legal documents, articles, and reports from prior prosecutions and studies carried out on the enforcement of the Article 116 of the Criminal Code. Documentary analysis strategies were employed to analyze the data collected and based on the findings, conclusions were drawn and recommendations made. The results showed that the enforcement of the Criminal Code, Article 116 against public demonstrators had some challenges. The study revealed that main objective of Article 116 of the criminal code in the first paragraph was misinterpreted; 1) To demand changes in the law of the land or the government through protest is needless. 2) The Criminal Code (Article 116) was also interpreted as an attempt to make people turbulent and or rebellious which will be dangerous to the Kingdom. 3) The study showed Article 116 of the Criminal Code was misinterpreted as an intention to make people violate the state of law in the Kingdom. The measures of criminal liability should be modified and revised. According to the Public Assembly Act, B.E. 2558. There are mandatory procedures distinct from litigation if you commit an offense against a public assembly that is properly notified under the stated Act. In total compliance with the Criminal Code. B.E. 2558: An Act to Amend the Public Assembly Act (2015.) By increasing the severity of penalties for public gatherings that break specified rules. Thus, the government does not readily harass and prosecute public meetings on grounds of internal security charges. The Criminal Code's Section 116 should be changed. "A public assembly that has been solicited for and permission under the Public Assembly Act B.E. 2558 is not an offense under this section," the second paragraph adds. In addition, to amend the Public Assembly Act B.E. 2558 (2015) to clearly increase the level of dispersal measures from light to heavy.

Keywords: Public, Freedom assembly, Intention of the law

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

บทนำ

การชุมนุมสาธารณะของภาคประชาชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เมื่อประมวลกฎหมายอาญาไม่มีมาตรการที่กำหนดหลักเกณฑ์แห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมในสาธารณะและกำหนดข้อห้ามข้อกำหนดต่างๆ สำหรับผู้ชุมนุม อีกทั้งมิได้มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการควบคุมดูแลและจับกุมผู้ชุมนุมอย่างชัดเจนแน่นอน ปัญหาดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมายอาญาจนอาจทำให้เกิดการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ชุมนุมสาธารณะง่ายจนเกินไปและไม่ตรงต่อเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายนั้น อีกทั้งกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยไม่มีหลักเกณฑ์แน่นอนและชัดเจนในการบังคับใช้กับกลุ่มผู้ชุมนุมสาธารณะ ในสภาวะการณ์ปัจจุบันย่อมมีแนวโน้มที่อาจถูกฝ่ายการเมืองหรือฝ่ายผู้มีอำนาจนำมาเป็นเครื่องมือในการยึดเหยียดข้อหาเพื่อปิดปากไม่ให้ฝั่งตรงข้ามหรือฝ่ายที่เห็นต่างที่เรียกร้องให้เกิดการบริหารราชการแผ่นดินให้เกิดความยุติธรรมได้โดยง่ายจนเกินไป

การควบคุมฝูงชนที่มีผู้ชุมนุมสาธารณะออกมารวมชุมนุมเป็นจำนวนมาก ย่อมเป็นการยากที่แกนนำหรือฝ่ายรัฐโดยการบริหารของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะดำเนินการควบคุมให้อยู่ในความสงบได้โดยง่ายและอีกสิ่งหนึ่งที่รัฐและผู้บังคับใช้กฎหมายต้องยอมรับคือการที่ผู้ชุมนุมออกมาเดินขบวนส่วนมากมีสาเหตุมาจากผลกระทบที่พลเมืองของรัฐได้รับจากการบริหารราชการแผ่นดินหรือการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลิปไตยเป็นหลัก ด้วยเหตุและผลตามที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่าเป็นการยากที่จะให้ผู้ชุมนุมจะยอมรับกติกาหรือยอมรับการบังคับใช้กฎหมายจากฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจ ไม่ว่าจะเป็นการนำข้อกฎหมายมาอ้างเพื่อให้ยุติการชุมนุม การนำกฎหมายมาบังคับใช้อย่างไม่เป็นระบบระเบียบ หรือการออกพระราชกำหนดในกรณีฉุกเฉินมาบังคับได้ในกรณีชุมนุมต่างๆ นั้นไม่สามารถป้องกันหรือควบคุมไม่ให้เกิดการกระทบกระทั่งของฝ่ายผู้ชุมนุมและฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ไม่เกิดขึ้นหรือยุติธรรมลงได้โดยความสงบ โดยปัญหาดังกล่าวจึงถือเป็นจุดด้อยที่กฎหมายไม่สามารถคุ้มครองสิทธิทั้งฝั่งผู้ชุมนุมสาธารณะและฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจได้

อีกทั้งการชุมนุมที่มีประชาชนพลเมืองออกมาจำนวนมาก ย่อมเป็นการง่ายที่จะเกิดมือที่สามเข้ามาเพื่อสร้างสถานการณ์ให้เกิดความวุ่นวายในการชุมนุมได้ ดังนั้น มาตรการหรือกฎหมายที่จะนำมาบังคับใช้กับกลุ่มคนที่ออกมาใช้สิทธิชุมนุมที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) จึงต้องมีความชัดเจนแน่นอนและต้องไม่สามารถนำมาตีความอย่างกว้างให้เกิดการบังคับใช้โดยไม่ยุติธรรมต่อพลเมืองที่ออกมาเรียกร้องและใช้สิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายได้โดยง่ายจนเกินไป ดังนั้นกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะควรที่จะมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ทันต่อสภาวะการณ์ปัจจุบัน

เมื่อศึกษาถึงเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 จะทราบได้ว่าพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ถูกตราขึ้นอำนวยความสะดวกในการชุมนุมให้เกิดขึ้นได้จริงตามสิทธิแห่งกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ แต่ในทางปฏิบัติกลับถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจรัฐนำกฎหมายฉบับอื่นๆ มาเป็นเครื่องมือแวดล้อมเพื่อดำเนินคดีหรือเพื่อปิดปากกลุ่มพลเมืองที่ออกมาชุมนุม อีกทั้งเป็นการดำเนินคดีย้อนหลังแม้การชุมนุมได้ผ่านพ้นและยุติไปแล้ว โดยจะเห็นได้ว่ามีหลายครั้งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ดำเนินคดีต่อผู้ชุมนุมแม้การชุมนุมที่ยุติลงไปแล้ว ไม่มีการไปกระทบสิทธิของบุคคลอื่น แต่ตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นก็ทราบได้เป็นอย่างดีว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจกลับมาใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือจัดการผู้ชุมนุมในภายหลังอีก มาตรการทางกฎหมายดังกล่าวจึงไม่ตอบโจทก์ของการแก้ปัญหาการชุมนุมสาธารณะและไม่สามารถแก้ปัญหาที่สามที่เข้ามาสร้างสถานการณ์ความรุนแรงในกลุ่มผู้ชุมนุมสาธารณะได้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ผู้ทำการศึกษาจึงเห็นสมควรที่จะทำการศึกษาให้เข้าใจถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายและปัญหาของการนำมาตรา 116 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับผู้ชุมนุมสาธารณะ เพราะเจตนารมณ์ของมาตรา 116 ได้มุ่งหมายที่จะนำมาใช้บังคับกับพฤติการณ์หรือเหตุแห่งการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในราชอาณาจักรไทย หรือการกระทำใดๆ ที่เป็นการมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดความไม่สงบในราชอาณาจักรไทย ดังนั้นการนำมาตรา 116 มาใช้บังคับกับการชุมนุมสาธารณะจึงมีความอ่อนไหว เพราะในสภาพการณ์ปัจจุบันมีความเป็นไปได้สูงที่ฝ่ายผู้มีความอำนาจรัฐจะนำมาตรา 116 ดังกล่าว อาจถูกนำไปเป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อปิดปากฝ่ายที่เห็นต่างกับตนเอง จึงเห็นควรมีการศึกษาขอบอำนาจของมาตราดังกล่าวให้เข้าใจในเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างทอ้งแท้ แต่จากการศึกษาพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ยังพบว่ามีปัญหาในส่วนของการนำมาตรา 116 มาบังคับใช้กับการชุมนุมสาธารณะจนเกิดปัญหาในทางกฎหมาย ได้แก่ (1) การตีความไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของมาตรา 116 บรรคแรก ซึ่งเมื่อฝ่ายรัฐต้องการใช้กฎหมายอาญาปิดปากผู้ชุมนุมก็จะเกิดการตีความอย่างกว้างและไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่แท้จริง (2) การตีความคำว่า “เพื่อการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจ หรือใช้กำลังประทุษร้าย” ตามมาตรา 116 (1) เมื่อพิจารณาจะทราบได้ชัดว่าเนื้อความมาตรา 116 (1) ได้มีการบัญญัติไว้อย่างกว้างขวางและสามารถตีความเพื่อนำมาใช้ในการชุมนุมสาธารณะได้อย่างอำเอใจและไม่ตรงต่อเจตนารมณ์ (3) การตีความคำว่า “เพื่อให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร” ตามมาตรา 116 (2) เมื่อพิจารณาจะทราบได้ชัดว่าเนื้อความมาตรา 116 (2) ได้มีการบัญญัติไว้อย่างกว้างขวางและสามารถตีความเพื่อนำมาใช้ในการชุมนุมสาธารณะได้อย่างอำเอใจและไม่ตรงต่อเจตนารมณ์ (4) การตีความคำว่า “เพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน” ตามมาตรา 116 (3) เมื่อพิจารณาจะทราบได้ชัดว่าเนื้อความมาตรา 116 (3) ได้มีการบัญญัติไว้อย่างกว้างขวางและสามารถตีความเพื่อนำมาใช้ในการชุมนุมสาธารณะได้อย่างอำเอใจและไม่ตรงต่อเจตนารมณ์ (5) การนำมาตรา 116 มาใช้เพื่อหวังผลทางการเมือง เมื่อมาตรา 116 สามารถตีความได้อย่างกว้างขวางทำให้ผู้มีอำนาจสามารถใช้กฎหมายเพื่อเป็นเครื่องมือในการจัดการฝ่ายที่เห็นต่างกับตนเองได้ และถึงแม้ในที่สุดศาลจะมีคำพิพากษายกฟ้อง แต่ทั้งนี้ผู้ชุมนุมสาธารณะที่ใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) ไม่ควรที่จะถูกดำเนินคดีอาญาอย่างจนเกินไป (6) ความไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ 2558 กล่าวคือพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 มีการกำหนดหลักเกณฑ์การชุมนุมที่เป็นการก่อความวุ่นวาย การชุมนุมที่พกพาอาวุธ การชุมนุมที่ก่อจนเป็นเหตุให้สังคมเดือดร้อนไร้ขีดเจนนแล้ว อีกทั้งมีการกำหนดอัตราโทษไว้เป็นเอกเทศแยกออกมาต่างหากจากประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้นการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินคดีอาญาในเรื่องความมั่นคงภายในราชอาณาจักร จึงเป็นการซ้ำซ้อนและไม่ตรงต่อเจตนารมณ์ของมาตรา 116

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีผู้ชุมนุมสาธารณะตามกฎหมายของต่างประเทศและกฎหมายของประเทศไทย และการวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะแนวทางถึงความเหมาะสมในการนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้บังคับกับการชุมนุมสาธารณะในประเทศไทย เพื่อให้ผู้ชุมนุมสาธารณะได้รับการคุ้มครองด้วยมาตรการทางกฎหมายและไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยที่ตนเองไม่มีเจตนาที่จะกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การเขียนสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยอาศัยค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือหรือเอกสารที่เป็นภาษาไทย รวมถึงการหาข้อมูลทางเว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงได้โดยง่ายและเป็นแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ตลอดจนศึกษาดารากฎหมาย คำพิพากษากฎีกา บทความทางวิชาการ วารสาร ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ รายงานการศึกษา พระราชบัญญัติ รวมทั้งตำราและหลักกฎหมายของต่างประเทศ แล้วนำมาวิเคราะห์หาคำตอบและข้อสรุป ภายใต้หลักทฤษฎีและหลักกฎหมาย เช่น สิทธิเสรีภาพของประชาชน และการใช้อำนาจอธิปไตย แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ แนวคิด ความหมาย ทฤษฎีเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะ แนวคิดและหลักการของการดำเนินคดีอาญา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรมกับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แนวคิดการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย กฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะของประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะของต่างประเทศ เสนอแนวทางแก้ไขกฎหมายให้มีความเหมาะสมและเพื่อหาข้อยุติปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรม เช่น การที่นายธนธร จีรุงเรืองกิจ ออกมาวิเคราะห์และพูดถึงการบริหารวัคซีนของรัฐบาล แต่กลับต้องถูกดำเนินคดีอาญาในข้อหาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มาตรา 116 เป็นต้น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 116 กับผู้ชุมนุมสาธารณะ พบปัญหาดังนี้

1) ปัญหาการตีความไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของมาตรา 116 วรคแรก ปัญหานี้เกิดจากการตีความเนื้อความที่ว่า “ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือ หรือวิธีอื่นใด อันไม่ใช่เป็นการกระทำภายในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือไม่ใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต” เมื่อพิเคราะห์ถึงเนื้อความของมาตรา 116 แห่งประมวลกฎหมายอาญาจะพอทราบได้ว่าพื้นฐานแห่งการชุมนุมภาคพลเมืองเพื่อเรียกร้องสิทธิหรือแก้ไขการบริหารงานที่ผิดพลาดในด้านต่างๆ จากภาครัฐ ย่อมถือมีการรวมตัวขึ้นของกลุ่มพลเมืองที่ได้รับผลกระทบของผู้คนจำนวนมาก เมื่อมีการรวมตัวของฝูงชนจำนวนมากจึงง่ายที่อาจจะก่อให้เกิดการชุมนุมจนเกิดการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาในมาตรา 116 (1) ได้โดยง่าย จึงควรมีการบัญญัติความรับผิดชอบหรือโทษของการชุมนุมสาธารณะแยกออกมาให้เป็นเอกเทศต่างหากจากประมวลกฎหมายอาญา

2) ปัญหาการตีความคำว่า “เพื่อการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจ หรือใช้กำลังประทุษร้าย” ตามมาตรา 116 (1) การที่ผู้ชุมนุมออกไปชุมนุมสาธารณะย่อมมีเจตนาเพื่อเปลี่ยนแปลงกฎหมายต่างๆ ในแผ่นดินให้ดีขึ้นหรือเพื่อเปลี่ยนตัวผู้นำรัฐบาล จึงเป็นการง่ายที่ปัญหานี้เกิดจากการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาอย่างกว้างของมาตรา 116 (1) จนทำให้ผู้ที่ใช้สิทธิออกไปชุมนุมสาธารณะได้รับการดำเนินคดีอย่างไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ทั้งนี้ เพราะการชุมนุมสาธารณะย่อมมีการกระทบกระทั่งระหว่างกลุ่มผู้ชุมนุมกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้นการตีความถึงการการใช้กำลังข่มขืนใจหรือใช้กำลังประทุษร้ายต่อฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจได้โดยง่ายจนเกินไป อีกทั้งกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีอัตราโทษที่เป็นการริดรอดสิทธิเสรีภาพ จึงควรมีความชัดเจนแน่นอน มิให้เกิดการตีความจนทำให้มีการบังคับใช้อย่างฟุ่มเฟือย

3) ปัญหาการตีความคำว่า “เพื่อให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร” การที่ผู้ชุมนุมออกไปชุมนุมสาธารณะเป็นจำนวนมากย่อมส่งผลให้เกิดการปั่นป่วนของสังคมและมี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ความเป็นไปได้ที่อาจจะถึงขั้นเกิดความไม่สงบขึ้นราชอาณาจักร ในทางปฏิบัติปัญหานี้เกิดจากการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาอย่างกว้างของมาตรา 116 (2) จนทำให้ผู้ที่ใช้สิทธิออกไปชุมนุมสาธารณะได้รับการดำเนินคดีอย่างไม่ตรงตามเจตนารมณ์ อีกทั้งกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีอัตราโทษที่เป็นการรื้อถอนสิทธิเสรีภาพ จึงควรมีความชัดเจนแน่นอนมิให้เกิดการตีความจนทำให้มีการบังคับใช้อย่างฟุ่มเฟือย

4) ปัญหาการตีความคำว่า “เพื่อให้ประชาชน ล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน” ตามมาตรา 116 (3) ปัญหานี้เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายของฝ่ายผู้มีอำนาจอย่างพร่ำเพรื่อ กล่าวคือมีการนำพระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 หรือกฎหมายอื่นๆ ที่มีโทษเพียงเล็กน้อยมาใช้บังคับกับกลุ่มผู้ชุมนุมสาธารณะจนทำให้เกิดการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 (3)

5) ปัญหาในการนำมาตรา 116 มาใช้เพื่อหวังผลทางการเมือง ปัญหานี้เกิดจากการที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 116 ไม่มีคำจำกัดความที่ชัดเจนแน่นอน ย่อมส่งผลต่อการนำคดีมาสู่ศาลยุติธรรมได้ง่ายและไม่ตรงต่อเจตนารมณ์ ดังนั้นการบังคับใช้จะต้องไม่สามารถนำมาตีความเพื่อผลประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ เพราะเมื่ออำนาจทางการเมืองสามารถเข้ามาครอบงำกระบวนการยุติธรรมได้แล้ว ย่อมมีความน่าเป็นห่วง ผู้ทำการศึกษาเห็นว่าหลายคราวที่ปรากฏว่ารัฐบาลมีมุ่งหมายและความประสงค์ที่จะต้องการดำเนินคดีต่อฝ่ายที่เห็นต่างกับตน โดยนำมาตรา 116 มาปรับใช้เพื่อให้การชุมนุมสาธารณะมีความผิดตามมาตรา 116 ได้ แต่ทั้งนี้ผู้ชุมนุมสาธารณะหาได้มีเจตนาพิเศษในการก่อความไม่สงบในระดับที่จะกลายเป็นเรื่องของความมั่นคงภายในราชอาณาจักรแต่อย่างใด แต่เพียงปัญหาการตีความที่ทำให้เกิดช่องโหว่ในถ้อยคำแห่งกฎหมายอาญา

6) ปัญหาและความไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 ปัญหานี้เกิดจากความไม่ชัดเจนของกฎหมายในประเทศไทย กล่าวคือพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 มีองค์ประกอบความผิดและความรับผิดที่ครบถ้วนชัดเจนแน่นอนสำหรับผู้ชุมนุมสาธารณะแล้ว แต่ประมวลกฎหมายอาญามีความล้าสมัยและไม่ทันกาลจึงเกิดบังคับใช้อย่างซ้ำซ้อนและไม่ตรงตามวัตถุประสงค์หรือเจตนารมณ์ของกฎหมาย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 116 กับผู้ชุมนุมสาธารณะ พบปัญหาดังนี้ โดยผู้ศึกษาจะขออภิปรายผลการวิจัยเป็นรายประเด็น ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาการตีความไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของมาตรา 116 วรกรแรก ปัญหานี้เมื่อนำเนื้อความมาตรา 116 มาวิเคราะห์ให้ชัดเจนจะทราบได้ว่าองค์ประกอบความผิดของประโยคที่ว่า “กระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือ หรือวิธีอื่นใด” จะพออนุมานว่าสามารถแบ่งการกระทำได้ออกเป็นสามกลุ่มย่อยตามเนื้อความ กล่าวคือ

(1) กระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา ผู้ทำการศึกษาเห็นว่าการบัญญัติกฎหมายให้องค์ประกอบที่จะถือเป็นความผิดเพียงเพราะถ้อยคำพูดที่ได้เสนอออกมาจากปากผู้พูดมันจะเป็นการบัญญัติกฎหมายให้เกิดการกระทำความผิดได้ง่ายจนเกินไป เพราะการกระทำที่ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจาเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นง่าย เพียงผู้ชุมนุมเพียงมีการเสนอแนวทางการคิดเห็นในทางการเมืองหรือในการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลแล้วนั้น ก็อาจจะเป็นเรื่องง่ายที่จะถูกตีความให้เข้าองค์ประกอบความผิดได้ ดังนั้นองค์ประกอบความผิดที่จะสมเหตุสมผลและสามารถเจาะจงขอบเขตของการกระทำความผิดได้ จะต้องเป็นการบัญญัติให้องค์ประกอบความผิดมีความชัดเจนแน่นอน ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดการตีความเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

(2) กระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยหนังสือ ผู้ทำการศึกษามีความเห็นว่าการกระทำดังกล่าวที่บัญญัติเป็นองค์ประกอบความผิดนี้ มีความสมเหตุสมผลที่จะนำมาเป็นองค์ประกอบความผิดสำหรับมาตรา 116 เพราะการกระทำก่อนที่จะมีการตีพิมพ์เป็นหนังสือ ย่อมต้องมีการกลั่นกรองและรวบรวมซึ่งเนื้อหา จึงพอทำให้อนุมานได้ถึงเจตนาที่ชัดเจนของผู้กระทำความผิดแล้ว แต่ทั้งนี้การกระทำที่ทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยหนังสือจะต้องมีการนำเนื้อหาในหนังสือดังกล่าวมาวิเคราะห์ถึงความชัดเจนว่ามีข้อความในส่วนใดหรือประโยคใดที่มีเจตนาที่จะตั้งใจทำให้ประชาชนโดยทั่วไปทราบถึงเนื้อหาดังกล่าวด้วย และมากไปกว่านั้นการกระทำที่จะเป็นองค์ประกอบความผิดตามมาตรา 116 นี้จะต้องมีการแจกจ่ายหนังสือหรือเอกสารที่ปรากฏซึ่งข้อความแก่ประชาชนโดยทั่วไป โดยผู้ทำการศึกษาเห็นว่าการที่ผู้กระทำความผิดเพียงแต่ทำหนังสือมาเพื่อจำหน่ายแจก แต่ถ้ายังไม่ถึงขั้นมีการแจกจ่ายไปยังประชาชน ย่อมยังไม่เป็นความผิดตามมาตรา 116

(3) กระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวิธีอื่นใด เช่น การขึ้นปราศรัยด้วยเนื้อหามีเจตนาที่จะต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการบริหารราชการของรัฐบาล เป็นต้น ดังนั้นการบัญญัติกฎหมายอาญาที่เป็นวิธีการที่เป็นการเปิดกว้างเช่นนี้ ผู้ทำการศึกษาไม่เห็นพ้องด้วย กล่าวคือผู้ทำการศึกษาเห็นว่ากฎหมายอาญาจะต้องมีความชัดเจนแน่นอน หลีกเลี่ยงการใช้ถ้อยคำที่กำกวมไม่แน่นอน เพราะอาจทำให้เกิดการตีความอย่างกว้างและถือเป็นผลเสียในการนำมาบังคับใช้จริง และจะทำให้เกิดการนำมาบังคับใช้อย่างไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอีกด้วย ซึ่งตามที่ผู้ทำการศึกษาในบทที่ 2 จะทราบได้ว่าหลักสำคัญอย่างหนึ่งของ “หลักนิติรัฐ” คือขอบเขตของกฎหมายที่อำนาจที่รัฐได้กำหนดไว้จะต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจนแน่นอน โดยบรรดาเหล่ากฎหมายที่ให้อำนาจแก่องค์กรของรัฐในอันที่จะล่วงล้ำเข้าไปในแดนแห่งสิทธิและเสรีภาพของราษฎรได้ในการนี้

ดังนั้น เมื่อการบัญญัติกฎหมายเป็นการเปิดกว้างให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจของรัฐสามารถตีความการกระทำต่างๆ ที่อาจเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 ได้ย่อมขัดกับหลักการของหลักนิติรัฐ และกฎหมายอาญาที่มีความชัดเจนแน่นอน จึงบ่งบอกได้ถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายได้และลักษณะความชัดเจนของกฎหมายดังกล่าวจะเป็นหลักประกันแก่ราษฎรว่า พลเมืองทุกคนจะได้รับการปฏิบัติจากองค์กรของรัฐหรือฝ่ายบริหารอย่างเสมอภาคเท่าเทียม อีกทั้งมาตรการของกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้มีการบัญญัติรองรับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบไว้ในประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมืองประเทศฝรั่งเศส 1789 มาตรา 4 ถือเป็นการรับรองสิทธิของพลเมืองอย่างเต็มสิทธิของความเป็นมนุษย์ กล่าวคือสามารถที่จะกระทำการใดๆ ก็ได้ที่ไม่เป็นการรบกวนผู้อื่น จะเห็นได้ว่าการชุมนุมของสาธารณรัฐฝรั่งเศสสามารถกระทำได้และไม่มีการพยายามดำเนินคดีกับผู้ชุมนุมสาธารณะในภายหลังซึ่งถือเป็นการเคารพสิทธิแห่งการชุมนุมโดยแท้ และมากไปกว่านั้น บทกำหนดโทษแก่บุคคลผู้เข้ามามีส่วนร่วมในการขัดขวางการแสดงออกซึ่งเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การกระทำการ การรวมตัวกันเป็นสมาคม การชุมนุมหรือการเดินทางให้ต้องรับโทษตามมาตรา 431-1 แห่ง Code Penal อีกด้วย และในทางกลับกันผู้ชุมนุมที่กระทำการที่เป็นการก่อความไม่สงบก็มีบทกำหนดโทษที่แตกต่างหากจากกฎหมายอาญา โดยได้กำหนดอัตราโทษไว้ในมาตรา 431-5 แห่ง Code Penal และผู้ที่ปลุกกระดมให้เกิดการชุมนุมโดยใช้อาวุธต้องระวางโทษตามมาตรา 431-6 ซึ่งบุคคลที่ต้องโทษดังกล่าวอาจถูกเพิกถอนสิทธิทางการเมืองได้ตามมาตรา 431-6 ซึ่งแตกต่างหากจากบทกำหนดโทษเรื่องความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

2) ปัญหาการตีความคำว่า “เพื่อการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจ หรือใช้กำลังประทุษร้าย” ตามมาตรา 116 (1) ปัญหานี้เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 ที่ว่า “ผู้ใดกระทำให้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือ หรือวิธีอื่นใด อันไม่ใช่เป็นการกระทำความในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือไม่ใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต

(1) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจ หรือใช้กำลังประทุษร้าย”

ทำให้พออนุมานได้ว่าการกระทำที่จะเข้าองค์ประกอบความผิดของ (1) นี้ได้จะต้องเป็นการกระทำที่ถึงขั้นเพื่อให้เกิดความมุ่งหมายในการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายของแผ่นดินหรือรัฐบาล ดังนั้น เมื่อการชุมนุมสาธารณะมีการชุมนุมที่ส่วนใหญ่เป็นการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายเพื่อให้เกิดความยุติธรรมเชิงนิติ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายรัฐธรรมนูญ ในหมวดต่างๆ และกฎหมายลูกที่ออกมารองรับและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) ด้วยก็ตาม แต่ถ้าในทางปฏิบัติที่ผู้ชุมนุมสาธารณะที่ได้มีการขออนุญาตการชุมนุมถูกต้อง ตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 แต่ต้องกลับมาถูกดำเนินคดีในข้อความที่ร้ายแรงอย่างเช่นเรื่องความผิดต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนี้ ผู้ทำการศึกษาเห็นว่าการใช้กฎหมายอาญาในมิติเช่นนี้อาจจะไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของตัวบทกฎหมาย จากการศึกษาเชิงลึกถึงกฎหมายในสหราชอาณาจักรทำให้ทราบได้ว่าสหราชอาณาจักรมีการบัญญัติความผิดฐานก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยอย่างร้ายแรง (Violent disorder) มาตรา 2 แห่ง Public Order Act 1986 ซึ่งได้บัญญัติความผิดไว้อย่างชัดเจนแน่นอน แยกต่างหากจากกฎหมายอาญา ไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดในเรื่องของการชุมนุมสาธารณะ

3) ปัญหาการตีความคำว่า “เพื่อให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร” ตามมาตรา 116 (2) ปัญหานี้เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 ที่ว่า “ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือ หรือวิธีอื่นใด อันไม่ใช่เป็นการกระทำความในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือไม่ใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต

(2) เพื่อให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร หรือ” เมื่อนำมารวมความกับวรรคแรกจะได้เนื้อความที่สมบูรณ์ดังนี้ ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือ หรือวิธีอื่นใด อันไม่ใช่เป็นการกระทำความในความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือไม่ใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นโดยสุจริตเพื่อให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาดที่จะก่อความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร ทำให้พออนุมานได้ว่าการกระทำที่จะเข้าองค์ประกอบความผิดของมาตรา 116 (2) นี้ได้จะต้องเป็นการกระทำที่ถึงขั้นเพื่อให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน และจะต้องถึงขั้นเกิดความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร แต่ถึงอย่างไรก็ดีจากการศึกษาพบว่า การชุมนุมสาธารณะส่วนใหญ่แล้วจะมีกลุ่มคนที่มีจำนวนมากแล้วไม่อาจหนีได้ว่ากลุ่มผู้ชุมนุมสาธารณะถือเป็นหมู่ประชาชน ผู้ทำการศึกษาเห็นว่าเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) มาตรา 27 วรรคแรก ได้มีการกำหนดสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน แต่รัฐโดยการใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจจะเข้ามาควบคุมและจำกัดการใช้เสรีภาพของประชาชนได้จะต้องเป็นการใช้กฎหมายตามเจตนารมณ์ของหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย จะต้องยึดหลักความเสมอภาคเป็นสำคัญ และจะต้องไม่เป็นการใช้กฎหมายเพื่อกลั่นแกล้งฝ่ายตรงข้ามเพื่อให้เกิดความยากลำบากในการเรียกร้องสิทธิต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) อีกทั้งเมื่อทำการศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายของสหราชอาณาจักรจะทราบได้ว่ามีการบัญญัติความผิดในฐานก่อจลาจลไว้อย่างชัดเจนแยกต่างหากจากกฎหมายอาญา จากการศึกษาจึงเห็นว่าจะเป็นการเหมาะสมที่จะนำมาบังคับใช้กับการชุมนุมสาธารณะมากกว่าการนำกฎหมายอาญามาใช้บังคับกับการชุมนุม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

4) ปัญหาการตีความคำว่า “เพื่อให้ประชาชน ล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน” ตามมาตรา 116 (3) ปัญหานี้เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 ที่ว่า “ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือ หรือวิธีอื่นใด อันไม่ใช่เป็นการกระทำให้ความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือไม่ใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต

(3) เพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี” เมื่อนำมารวมความกับวรรคแรก จะได้เนื้อความที่สมบูรณ์ดังนี้ “ผู้ใดกระทำให้ปรากฏแก่ประชาชนด้วยวาจา หนังสือ หรือวิธีอื่นใด อันไม่ใช่เป็นการกระทำให้ความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญ หรือไม่ใช่เพื่อแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต เพื่อให้ประชาชนล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี” จึงทำให้พออนุมานเชิงเปรียบเทียบกับการชุมนุมสาธารณะได้อย่างกว้างขวาง กล่าวคือการชุมนุมสาธารณะในเชิงสัญลักษณ์มีสิ่งหนึ่งที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้คือจะต้องมีการกระทำความผิดตามมาตรการทางกฎหมายใด กฎหมายหนึ่งอย่างแน่นอน โดยผู้ทำการศึกษาขอยกตัวอย่างการชุมนุมสาธารณะที่เป็นการประท้วงรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่ผ่านมา โดยผู้ชุมนุมสาธารณะได้มีการขออนุญาตและแจ้งการชุมนุมสาธารณะไปยังผู้กำกับสถานีตำรวจที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้นๆ และได้มีการรวมตัวในเชิงสัญลักษณ์และมีผู้ร่วมชุมนุมจำนวนมาก เมื่อการชุมนุมมีการยุติตามเวลาที่ได้แจ้งต่อผู้รับแจ้งไปแล้ว กลับกลายเป็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ออกหมายเรียกกลุ่มผู้ชุมนุมเพื่อให้มารับแจ้งข้อกล่าวหาที่เป็นข้อกล่าวหาเพียงเล็กน้อย อาทิเช่น หมายเรียกแจ้งว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความสะอาดและความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ.2535 ซึ่งเมื่อพิจารณาเชิงลึกแล้วจะทราบได้ว่าผู้ชุมนุมสาธารณะออกมารวมตัวเพื่อใช้สิทธิและเสรีภาพตามมาตรา 44 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) ที่ได้มีการบัญญัติรองรับไว้ แต่กลับกลายเป็นว่าฝั่งผู้ครอบครองอำนาจกลับใช้เพียงข้อหาเล็กๆ น้อยๆ ตามกฎหมายและพระราชบัญญัติต่างๆ ที่ไม่มีความจำเป็นเท่าที่ควรมาดำเนินคดีกับผู้ชุมนุมสาธารณะ ดังนั้นการนำข้อกล่าวหาที่ไม่มีความสำคัญมาดำเนินคดีกับผู้เห็นต่างย่อมเปรียบเสมือนการเติมน้ำมันลงในกองเพลิง และจะยิ่งส่งผลให้การหาข้อเท็จจริงระหว่างรัฐบาลและผู้ชุมนุมสาธารณะเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น อีกทั้งจากที่ได้ทำการศึกษาจึงทราบได้ว่า สหราชอาณาจักรได้มีการบัญญัติความผิดฐานต่างๆ ไว้ใน Public Order Act 1986 ซึ่งเป็นการบัญญัติแยกไว้ต่างหากจากกฎหมายอาญาและไม่มีการนำกฎหมายอาญามาบังคับใช้กับการชุมนุมสาธารณะที่เป็นการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการชุมนุมสาธารณะของสหราชอาณาจักรมีกฎหมายเฉพาะและสามารถนำมาบังคับใช้ได้อย่างจริงจัง โดยไม่ต้องนำมาตรการทางอาญามาใช้ควบคู่แต่อย่างใด และในส่วนของสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้รับรองให้สิทธิแห่งการชุมนุมสาธารณะเป็นสิ่งที่กระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายและบุคคลใดขัดขวางจะมีบทกำหนดโทษ

5) ปัญหาในการนำมาตรา 116 มาใช้เพื่อหวังผลทางการเมือง ปัญหานี้ตามที่ทำการศึกษพบว่า การชุมนุมเรียกร้องต่างๆ เหล่านี้ล้วนมีสาเหตุหลักมาจากการบริหารราชการแผ่นดินที่ไปกระทบสิทธิของภาคประชาชน จนทำให้เกิดการรวมตัวเพื่อขับไล่และเรียกร้องตามข้อเสนอต่างๆ ที่เป็นการแสดงออกซึ่งใช้ส่วนแห่งขอบเขตในสิทธิและเสรีภาพในฐานะพลเมืองแห่งรัฐที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) ได้บัญญัติไว้อย่างเป็นรูปธรรมให้บุคคลสามารถมีสิทธิและเสรีภาพกระทำการใดๆ ได้และย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) เมื่อความมุ่งหมายแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) มีความเป็นเอกเทศและแจ้งชัดแห่งการคุ้มครองเสรีภาพของพลเมืองในการชุมนุมเป็นหลัก แต่ทั้งนี้การชุมนุมดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่รัฐได้กำหนดโดยมาตรการทางกฎหมายอย่างเท่าเทียม แต่ถึงอย่างไรกฎหมายอาญาที่มีโทษเป็นการรบกวนสิทธิเสรีภาพของพลเมือง ยังมีส่วนของเนื้อความตอนท้ายของมาตรา 116 ซึ่งถือเป็นการเปิดกว้างให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจรัฐที่ใช้กฎหมายสามารถตีความได้อย่างกว้างขวางจนเกินไป เพราะอาจถูกนำมาใช้เพื่อเป็นเครื่องมือทางการเมืองเพื่อกำจัดฝ่ายที่เห็นต่างได้ ดังนั้นเมื่อทำการศึกษาเชิงลึกของคำจำกัด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ความอย่างกว้างของมาตรา 116 ผู้ทำการวิจัยมีความวิตกกังวลเป็นอย่างมาก เพราะการเปิดโอกาสให้เกิดการตีความแก่ฝ่ายที่ใช้อำนาจรัฐอย่างกว้างขวางเช่นนี้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาย่อมเกิดการเอามาเป็นเครื่องมือแก่ผู้ที่กำลังจัดผู้เห็นต่างทางการเมืองได้โดยง่าย และมากไปกว่านั้นการชุมนุมสาธารณะในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการขออนุญาตอย่างถูกต้องตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 มีข้อเรียกร้องทางการเมืองอย่างชัดเจน และมีการประสานไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อระงับเหตุอย่างต่อเนื่อง กลับถูกฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจนำมาตรา 116 มาดำเนินคดีอย่างฟุ่มเฟือย ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ตรงเจตนาที่แท้จริงและขาดความเหมาะสมเช่นนี้จึงไม่สามารถแก้ไปที่สาเหตุของปัญหาได้และจะยังเป็นการทวีความรุนแรงให้เกิดความแตกแยกในสังคมโดยรวมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้นั่นเอง ดังนั้นประเทศไทยควรให้สิทธิในการชุมนุมสาธารณะอย่างจริงจังตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) ได้บัญญัติสิทธิไว้ให้แก่ภาคพลเมืองและไม่ควรนำประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับกับการชุมนุมสาธารณะ เฉกเช่นที่สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้บัญญัติรับรองสิทธิของพลเมืองไว้ในประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมืองประเทศฝรั่งเศส 1789

6) ปัญหาและความไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 ปัญหาจากการศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางซึ่งเป็นข้อปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน ซึ่งการชุมนุมสาธารณะสามารถแจ้งความประสงค์ในการแสดงตาม มาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 และนอกจากนี้แล้วการชุมนุมที่ไม่ดำเนินอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพโดยบริสุทธิ์แล้ว พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้การชุมนุมที่ฝ่าฝืนเป็นการชุมนุมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไว้เฉกเช่นเดียวกัน ดังนั้นการแสดงออกทางการเมืองเมื่อต้องพิจารณาดำเนินคดีต่อกลุ่มผู้ชุมนุมสาธารณะควรดำเนินการอยู่บนพื้นฐานของการพิจารณาเจตนาพิเศษว่ากลุ่มผู้ชุมนุมมีเจตนาในการนั้นหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้เพราะพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ได้กำหนดให้อำนาจแก่ฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจให้มีอำนาจตามกฎหมายในการประกาศให้ผู้ชุมนุมออกจากพื้นที่ได้ และหากมีผู้ชุมนุมยังคงฝ่าฝืนหรือมีการเข้าไปในพื้นที่ควบคุมดังกล่าวโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานดูแลการชุมนุมสาธารณะให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิด อีกทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจยังมีอำนาจตามกฎหมายในการจับกุมผู้ซึ่งฝ่าฝืนอยู่ในพื้นที่ คั่น ยึด आयัดหรือรื้อถอนทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการชุมนุมสาธารณะ จึงพอที่จะอนุมานได้ว่าการบังคับใช้กฎหมายควรเริ่มต้นจากการใช้พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 เป็นหลัก หากใช้การที่กลุ่มผู้ชุมนุมมีการยุติการชุมนุมไปแล้วตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่กลับกลายมีการตามดำเนินคดีอาญากับผู้ชุมนุมสาธารณะนั้นๆ ดังนั้นการนำประมวลกฎหมายอาญามาตรา 116 มาดำเนินคดีย้อนหลังกับผู้ชุมนุมสาธารณะจึงขัดและแย้งกับพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 และการบังคับใช้กฎหมายอาญามาตรา 116 ในกรณีที่ผู้ชุมนุมสาธารณะแจ้งความประสงค์ในการจัดการชุมนุมสาธารณะและการยุติการชุมนุมตามที่เจ้าหน้าที่ตำรวจประกาศ ภาครัฐจึงควรใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 ก่อนเพื่อให้ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) ซึ่งสอดคล้องกับมาตรการทางกฎหมายของสหราชอาณาจักรที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจกำหนดเงื่อนไขการชุมนุมและถ้ามีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวจะถือว่าเป็นการกระทำความผิด และเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจตามกฎหมายที่จะจับผู้ต้องสงสัยว่ากำลังกระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมายตามมาตรา 14 (7) และเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับมาตรการทางกฎหมายของเครือรัฐออสเตรเลียที่ให้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจในกรณีที่มิเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการชุมนุมนั้นอาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยอย่างมากและไม่มีวิธีการอื่นที่จะยับยั้งมิให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยดังกล่าวตามมาตรา 87D แห่ง Law Enforcement (Powers and Responsibilities) Act 2002 (NSW)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

จากการที่ศึกษาพบว่า การบังคับใช้กฎหมายกับการชุมนุมสาธารณะมีการกำหนดหลักเกณฑ์และมีพัฒนาการมาตั้งแต่กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2550) ซึ่งได้มีการบัญญัติรองรับไว้ในมาตรา 63 อีกทั้งวิวัฒนาการและแนวทางแห่งการสร้างกฎหมายเพื่อมารองรับการชุมนุม รัฐได้พยายามสร้างมาตรการหรือวิธีการที่ควรแยกออกจากหากจากการบังคับใช้กฎหมายอาญาในมิติธรรมดา (Normal) เพื่อให้สอดคล้องและตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ (constitution law) ในการดำรงไว้ซึ่งสิทธิและเสรีภาพของพลเมืองแห่งรัฐ ให้สามารถแสดงออกได้อย่างเสรี ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายที่ดีที่จะใช้ควบคุมกลุ่มคนจำนวนมากได้จะต้องมีการสร้างระเบียบแบบแผนที่เข้าใจพื้นฐานการใช้สิทธิในการแสดงออกความคิดเห็นนั้นๆ เพราะถ้ามีการใช้มาตรการทางกฎหมายที่ไม่ตรงต่อเจตนารมณ์หรือบริบทของการชุมนุมแล้ว สามารถคาดเดาเห็นว่ายังทวีความรุนแรงให้การชุมนุมสาธารณะมีความรุนแรง กล่าวคือจะยิ่งส่งผลให้เกิดการตอบโต้ด้วยอาวุธจากกลุ่มผู้ชุมนุมสาธารณะและจะเกิดการปะทะจนเป็นสาเหตุของการบาดเจ็บของทั้งฝ่ายผู้ชุมนุมสาธารณะและฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจและการชุมนุมจะไม่มีทางหาข้อยุติธรรมที่ลงตัวระหว่างผู้มีอำนาจรัฐและกลุ่มผู้ชุมนุมได้

ในภาคส่วนของประเทศไทยนั้นเมื่อกล่าวถึงการชุมนุมสาธารณะจะมีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงอยู่สองระดับคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560) ซึ่งได้บัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้ในฐานะกฎหมายสูงสุดของประเทศ และพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีศักดิ์ต่ำกว่าและเพื่อให้มีผลบังคับใช้ได้จริงภายในประเทศ ซึ่งทั้งมาตรการนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์ให้การชุมนุมสาธารณะเป็นเสรีภาพของพลเมืองแห่งรัฐที่สามารถกระทำได้โดยสงบและปราศจากอาวุธ จากการศึกษาพบว่า การชุมนุมสาธารณะมีความจำเป็นที่จะต้องมีการสร้างมาตรการทางกฎหมายที่ดีสอดคล้องและตรงตามสภาพปัญหาออกมาใช้บังคับ เพราะถ้ามีการนำประมวลกฎหมายอาญาที่มีโทษรุนแรงหรือมีการนำมาตรการทางกฎหมายที่ไม่มีเจตนารมณ์สำหรับการชุมนุมสาธารณะโดยตรงมาบังคับใช้ เช่น พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 เป็นต้น ก็จะทำให้สังคมเกิดความแตกแยกแค้นสังคมและยังเป็นการยากที่จะทำให้การชุมนุมสาธารณะยุติลงได้โดยง่ายและเมื่อพิจารณาต่อไปจะทราบว่ามาตรการทางกฎหมายของสหราชอาณาจักรจะทราบได้ว่ามีการบัญญัติความผิดในฐานก่อจลาจลไว้แยกต่างหากจากกฎหมายอาญา ผู้ทำการศึกษาเห็นว่าจะเป็นการเหมาะสมที่จะนำมาบังคับใช้กับการชุมนุมสาธารณะมากกว่าการนำกฎหมายอาญามาใช้บังคับกับการชุมนุม และเมื่อพิจารณาเชิงลึกถึงบทบัญญัติแห่ง Public Order Act 1986 นี้แล้วจะทราบว่าเป็นมาตรการที่มีเหตุและผลมากกว่าการนำประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับกับการชุมนุมสาธารณะ ส่วนของสาธารณรัฐฝรั่งเศสได้รับรองให้สิทธิแห่งการชุมนุมสาธารณะเป็นสิ่งที่กระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมายและบุคคลใดขัดขวางจะมีบทกำหนดโทษ ซึ่งผู้ทำการศึกษาคาดเดาเห็นว่า เป็นการเหมาะสมที่จะเน้นไปซึ่งสิทธิแห่งการชุมนุม มากกว่าที่จะพยายามนำมาตรการทางกฎหมายอาญามาใช้บังคับแก่ผู้ชุมนุมแบบประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่าในสภาวะการณ์ปัจจุบันผู้มีอำนาจตามกฎหมายหรือฝ่ายรัฐบาลได้ออกแนวนโยบายเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจนำประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องความผิดต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร มาตรา 116 (1), (2) และ (3) มาดำเนินคดีและบังคับใช้กับผู้ชุมนุมสาธารณะอย่างไม่ตรงต่อเจตนารมณ์ของกฎหมาย ซึ่งทำให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจขาดเอกภาพ ดังนั้นผู้ทำการศึกษามีความวิตกและเป็นห่วงต่อการบังคับใช้กฎหมายอย่างผิดเจตนารมณ์ของฝ่ายผู้มีอำนาจเป็นอย่างมาก ผู้ทำการศึกษาขอชี้ถึงสภาพปัญหาและอธิบายถึงสาเหตุความสำคัญของการกระทำผิดในเรื่องความมั่นคงภายในราชอาณาจักรตามประมวลกฎหมายอาญาควรจะอยู่บนพื้นฐานในเรื่องของเจตนาพิเศษ เพื่อให้เกิดความวุ่นวาย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ภายในราชอาณาจักรอย่างแท้จริง โดยการพิจารณาองค์ประกอบความผิดถ้าขาดเจตนาหรือไม่ครบองค์หลักแล้วการกระทำนั้นย่อมไม่มีความผิดในเรื่องความมั่นคงภายในราชอาณาจักรนี้

จากการศึกษาจะทราบว่าสภาพการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 เพื่อเป็นเครื่องมือทางการเมืองให้แก่ผู้มีอำนาจและขาดความเหมาะสมตามหลักในเรื่องของความยุติธรรมโดยธรรมชาติ (Justice According To Nature) ฉะนั้นการดำเนินคดีต่อผู้ชุมนุมสาธารณะที่กระทำไปเพียงเพราะการบังคับตามการมีอยู่ของกฎหมายลายลักษณ์อักษรและได้บัญญัติว่าเป็นความผิดจึงอาจยังผลให้สภาพปัญหาที่เป็นสาเหตุในการชุมนุมสาธารณะทวีความรุนแรงออกไป ผู้ทำการศึกษาคาดเห็นว่าการบังคับใช้กฎหมายกับผู้ชุมนุมควรคำนึงถึงความยุติธรรมที่แท้จริงตามหลักกฎหมายธรรมชาติ หาใช่เพียงความยุติธรรมที่กำหนดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะการบังคับใช้กฎหมายควรกระทำเพื่อแก้ไขปัญหของสังคมให้บรรเทาลงมิใช่กระทำลงไปแล้วจะก่อให้เกิดความรุนแรงของปัญหาเพิ่มขึ้น

ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายกับการชุมนุมสาธารณะถือเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนเป็นอย่างมาก ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายต่างๆ กับผู้ชุมนุมสาธารณะควรดูความเหมาะสมเป็นหลัก มิใช่พิจารณาเพียงตัวบทกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งผู้ทำการศึกษาเห็นว่าควรพยายามนำมาตรการทางกฎหมายที่ไม่มีความเชื่อมโยงกับการชุมนุมสาธารณะมาบังคับใช้จึงไม่ถือเป็นแนวทางที่ตรงกับระบอบประชาธิปไตย ผู้ทำการศึกษาคาดเห็นสภาพปัญหาและขอเสนอแนวทางแก้ไขให้มีการออกมาตรการทางกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะ โดยมีการกำหนดรูปแบบ ขั้นตอน วิธีการและความรับผิดชอบทางอาญาที่แยกต่างหากจากประมวลกฎหมายอาญาอย่างเป็นเอกเทศ เพื่อนำมาบังคับใช้กับการชุมนุมสาธารณะ ตลอดจนกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงและกำหนดอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจ ในการปฏิบัติหน้าที่ควบคุมกลุ่มผู้ชุมนุมสาธารณะเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและไม่ทำให้งานดูแลผู้ชุมนุมไม่ไปซ้ำซ้อนกับงานหลักของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

โดยรัฐควรสร้างมาตรการที่คอยกำกับดูแลผู้ชุมนุมสาธารณะอย่างแท้จริงเพื่อจะยังผลให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของกลุ่มผู้ชุมนุมสาธารณะและประชาชนพลเมืองทั่วไป และน่าจะเป็นการตอบโจทก์ในเรื่องของการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของผู้ชุมนุมสาธารณะได้โดยตรงและจะส่งผลให้สภาพปัญหาได้รับการคลี่คลายจนทำให้สังคมกลับสู่ภาวะปกติสุขโดยเร็ว ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจน ดังนี้

เห็นควรปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 โดยกำหนดบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม คือ

1) แก้ไขเพิ่มเติมมาตรการความรับผิดชอบทางอาญาในพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 โดยให้การกระทำความผิดต่อการชุมนุมสาธารณะที่มีการแจ้งตามพระราชบัญญัติดังกล่าวอย่างถูกต้องต้องมีมาตรการบังคับแยกออกจากการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายอาญาอย่างสิ้นเชิง

1.1.1 เพิ่มเติม “พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 มาตรา 36 กรณีที่มีการขออนุญาตชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว แต่ยังเกิดการกระทำที่เป็นการแสดงออกเพื่อ

(1) ให้มีการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายของแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจหรือใช้กำลังต่อต้านเจ้าหน้าที่

(2) เพื่อให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาดที่จะก่อให้เกิดความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร

(3) เพื่อให้ประชาชน ล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ในกรณีที่เป็นการกระทำไปเพื่อแสดงออกซึ่งเจตนาเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของการชุมนุม ให้ถือว่าผู้กระทำไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116”

2) แก้อำนาจพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 โดยให้มีการเพิมบทกำหนดโทษเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะที่เป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะ เพื่อให้การชุมนุมสาธารณะจะไม่ถูกภาครัฐกลั่นแกล้งดำเนินคดีในข้อหาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรได้โดยง่าย โดยเพิ่มเติมมาตรา 28 ทวิ กรณีที่มีการขออนุญาตชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัตินี้แล้ว แต่ยังเกิดการกระทำที่เป็นการแสดงออกเพื่อ

(1) ให้มีการเปลี่ยนแปลงในกฎหมายของแผ่นดินหรือรัฐบาล โดยใช้กำลังข่มขืนใจหรือใช้กำลังต่อต้านเจ้าหน้าที่

(2) เพื่อให้เกิดความปั่นป่วน หรือกระด้างกระเดื่องในหมู่ประชาชน ถึงขนาดที่จะก่อให้เกิดความไม่สงบขึ้นในราชอาณาจักร

(3) เพื่อให้ประชาชน ล่วงละเมิดกฎหมายแผ่นดิน

ในกรณีที่เป็นการกระทำไปเพื่อแสดงออกซึ่งเจตนาเพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายของการชุมนุมและมีการยุติการชุมนุมโดยสงบ ให้ถือว่าไม่มีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

3) ควรให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 โดยเพิ่มวรรคที่สองว่า “การชุมนุมสาธารณะที่มีการขออนุญาตตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 ไม่ถือว่าเป็นความผิดตามมาตรานี้” เพื่อป้องกันมิให้เกิดการตีความของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อนำคดีอาญามาดำเนินคดีกับผู้ชุมนุมสาธารณะเพื่อหวังผลทางการเมือง

4) ควรให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 เพิ่มระดับมาตรการในการสลายการชุมนุมจากเบาไปหาหนักให้ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำความผิดของผู้ชุมนุมสาธารณะและฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยเพิ่มเติมมาตรา 26 ทวิ “ในกรณีที่การชุมนุมมีลักษณะเกิดการขัดขวางจากผู้รุนแรงซึ่งน่าจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินของประชาชนหรือทางราชการและอาจเป็นอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจหรือทรัพย์สินของผู้อื่นจนเกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมืองและศาลแพ่งหรือศาลจังหวัดที่มีเขตอำนาจเหนือสถานที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะมีคำสั่งให้ยุติการชุมนุมแล้ว แต่ยังไม่ยอมให้เจ้าพนักงานมีอำนาจตามลำดับ ดังนี้

(1) ฉีดน้ำแรงดันสูงเพื่อสลายการชุมนุม

(2) เติมน้ำเพื่อผลักดันผู้ชุมนุมออกจากสถานที่ชุมนุม

(3) จับกุม คุมขัง บุคคลที่ขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงาน”

เอกสารอ้างอิง

กุมพล พลวัน. (2538). พัฒนาการสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

คณิต ณ นคร. (2540). รวมบทความกระบวนการยุติธรรมในมุมมองของคณิต ณ นคร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ นิติธรรม.

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศาสตร์. (2541) หลักนิติธรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ฐิติพงศ์ การสวด. (2554). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย. (วิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

ณัฐรดา ทองบุรี. (2558). ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558. (การศึกษาอิสระ

คณะนิติศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 11

The 11th STOU National Research Conference

ปกรณ นิลประพันธ์. (2555). การตรากฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ The Legislation on Publib Assemblage. (วารสารนิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, กรุงเทพฯ.

ปรีดี เภษมทรัพย์. (2548). นิติปรัชญา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดียนตุลา.

พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2560)

วรพจน์ วิศรุตพิชญ. (2538). สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

วินิจ เจริญชัยยง.(2539). กฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

สมยศ เชื้อไทย. (2538). ความรู้นิติปรัชญาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.

Crimes Act 1900

Criminal Code 1899

Disputeresolution Centres Act 1990

La déclaration des droits de l'homè et du citayen, 1789

Law Enforcement (Powers and Responsibilities) Act 2002

Local Government Act 1993

Peaceful Assembly Act 1992

Public Order Act 1986

Public Order (Protection of Persons and Property) Act 1971

Sydney Harbour Foreshore Authority Act 1998

Sydney Harbour Foreshore AuthorityRegulation 2006

Summary OffencesAct 1988